

7 грудня 1998 року № 486 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0833-98>.

4. Кодекс торговельного мореплавства України від 23 травня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр>.

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/page6>.

6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров, В.К. Гришук, А.В. Савченко [та ін.] ; за ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.

Мостепанюк Л. О., доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОЦЕС УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗАКОННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ

В Україні трапляються непоодинокі випадки перешкоджання професійній діяльності журналістів, пошкодження їх майна, погроз чи насильства над ними. Переважна більшість правопорушень проти журналістів здійснюється представниками органів державної влади або за їх вказівкою чи при їх безпосередньому сприянні. Це свідчить про необхідність посилення кримінально-правової охорони журналістів.

Протягом останніх років шляхом внесення змін і доповнень до чинного Кримінального кодексу України (далі – КК) встановлені додаткові гарантії безпеки законної професійної діяльності журналістів. Тому логічно, що удосконалення законодавчої бази та усунення недоліків законодавчого регулювання питань, пов'язаних із діючим правовим механізмом забезпечення захисту професійної діяльності журналістів, отримали закріплення в положеннях чинного КК.

Так, 14.05.2015 р. був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності

журналістів», яким до КК було внесено кілька спеціальних складів злочинів (ст.ст. 345⁻¹, 347⁻¹, 348⁻¹, 349⁻¹ КК), потерпілим у яких виступають журналісти. Метою даного Закону стало приведення законодавчого регулювання гарантій безпеки законної професійної діяльності журналістів європейськими стандартами у правовому регулюванні діяльності засобів масової інформації.

Наступним Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення захисту професійної діяльності журналістів» від 4.02.2016 р. були внесені зміни і доповнення до ст. 171 КК «Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів». Положення вказаного Закону спрямовані на захист визначених Конституцією України демократичних принципів суспільного життя. Прийняття вказаного Закону обумовлено необхідністю подальшого удосконалення законодавчого механізму забезпечення належного захисту професійної діяльності журналістів, незважаючи на конституційне закріплення гарантій діяльності журналіста і засобів масової інформації та захист професійної діяльності журналіста у ст. 34 Конституції України.

На сьогодні в КК передбачається ціла низка спеціальних норм про відповідальність за вчинення злочинів проти журналістів, а саме: 1) погрозу або насильство щодо журналіста (ст. 345⁻¹ КК); 2) умисне знищення або пошкодження майна журналіста (ст. 347⁻¹ КК); 3) посягання на життя журналіста (ст. 348⁻¹ КК); 4) захоплення журналіста як заручника (ст. 349⁻¹ КК).

У судовій практиці вже існують випадки притягнення винних до відповідальності за вчинення зазначених злочинів. Так, у справі № 757/2906/16-к Печерського районного суду м. Києва встановлено, гр. З. 13.01.2016 р. в підземному переході станції метро «Дружби народів» в м. Києві, під час виконання гр. О. професійної діяльності журналіста, штовхнув у спину останнього, після чого наніс йому по обличчю удар кулаком, чим спричинив фізичний біль та легкі тілесні ушкодження у вигляді синця в проекції кута нижньої щелепи зліва. Таким чином, гр. З. заподіяв журналісту легкі тілесні ушкодження у зв'язку із здійсненням ним законної професійної діяльності. Дії винного правильно були кваліфіковані за ч. 2 ст. 345¹ КК [1].

Крім того, в новій редакції викладена ст. 171 КК «Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів», що зазначала наступних змін: 1) криміналізовано такі дії, як «незаконне вилучення зібраних, опрацьованих, підготовлених журналістом матеріалів і технічних засобів, якими журналіст користується у зв'язку зі своєю професійною діяльністю» (ч. 1 ст. 171 КК); 2) замінено у ч. 2 ст. 171 КК слова про переслідування журналіста «за виконання професійних обов'язків» на слова «у зв'язку з його законною професійною діяльністю»; 3) доповнено об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого частиною другою зазначеної статті такою ознакою, як вплив у будь-якій формі на журналіста з метою перешкоджання виконанню ним професійних обов'язків.

Як свідчить судова практика, положення КК, які зазнали змін і доповнень, правильно застосовуються на практиці. Наприклад, у справі № 425/1466/16-к Рубіжанського міського суду Луганської області встановлено, що 21.04.2016 р. на площі Володимирській м. Рубіжного Луганської області проходив мітинг, під час проведення якого гр. О., будучи штатним редактором ТОВ «Незалежна телерадіокомпанія «Ірта», здійснював свої службові обов'язки. Під час проведення мітингу гр. Н. підійшов до журналіста, гр. О. і умисно, з метою припинення його професійної діяльності, використовуючи нецензурну лайку, почав вимагати у гр. О. припинити відеозйомку. Гр. О. попередив, що він є журналістом і здійснює відеозйомку на законних підставах. Незважаючи на це, гр. Н. заявив, що він обізнаний у його статусі і продовжив вимагати від нього припинити зйомку, віддати відеокамеру та стерти записаний матеріал, а також у подальшому більше не приїжджати у м. Рубіжне та не висвітлювати у ЗМІ обстановку, що склалася, тим самим перешкоджаючи законній діяльності журналіста. Дії гр. Н. правильно кваліфіковані за ч. 1 ст. 171 КК як перешкоджання законній діяльності журналіста [2].

Отже, дійсно в Україні існувала необхідність встановлення на законодавчому рівні додаткових гарантій безпеки законної професійної діяльності журналістів, зокрема і в частині

удосконалення захисту їх професійної діяльності, що достатнім чином реалізується в практичному застосуванні норм КК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Справа № 757/2906/16-к Печерського районного суду м. Києва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56289653>.

2. Справа № 425/1466/16-к Рубіжанського міського суду Луганської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58888641>.

Політова А. С., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук

ПРАКТИКА ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТ. 368² КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

Виклики сьогодення, які постали перед сучасним суспільством, зумовлюють вжиття ефективного комплексу заходів, спрямованих на зменшення рівня корупції в Україні, яка набула значних масштабів і загрожує національній безпеці нашої держави. Одним із шляхів протидії корупційній злочинності стало встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення.

Кримінальний кодекс (далі – КК) України було доповнено статтею 368² «Незаконне збагачення» відповідно до Закону України від 07.04.2011 №3207-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення». Цю норму український законодавець включив у Розділ XVII Злочини у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення продиктоване, по-перше, прагненням імплементації норм міжнародного права, зокрема, Конвенції ООН проти корупції. Зазначена Конвенція була ратифікована Україною 18 жовтня 2006 року та набула чинності для України 1 січня 2010 року. Крім того, серед причин доповнення КК України